

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 62/03-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti E. P., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. R. B., B., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 156/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. P. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 156/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 6 C 156/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. E. P. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie vo výške 40 000,-- Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý nahradiť E. P. trovy konania vo výške 8 800,-- Sk (slovom osemtisíc osemsto slovenských korún) na účet advokátky JUDr. R. B., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 16. januára 2003 doručené podanie E. P. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. R. B., B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky, vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“. Z jeho obsahu vyplynulo, že k porušeniu tohto práva dochádza postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 156/97, pričom:

„Dňa 1. 12. 1992 podala sťažovateľka E. P., bytom B. (ďalej len „navrhovateľka“) žalobu na Obvodný súd Bratislava III o usporiadanie pomeru medzi vlastníkom a neoprávnenými užívateľmi pozemkov, ktoré zdedila po svojich rodičoch (K. L. a V. L.). V tomto konaní sp. zn. 8 C 155/93 rozhodla sudkyňa JUDr. V. M. dňa 21. 3. 1996 tak, že zaviazala odporcu v 1. rade Mestskú časť Bratislava – Rača na zaplatenie sumy 13.620,- Sk titulom bezdôvodného obohatenia, čo predstavovalo náhradu za užívanie pozemkov v Bratislave – Rači v období od 19. 7. 1991 do 19. 7. 1995 (681 m² x á 5,- Sk/m). Vzhľadom na úspech navrhovateľky v konaní, zaviazal súd odporcu na náhradu trov právneho zastúpenia navrhovateľky v sume 4.450,- Sk. Nakoľko sa proti tomuto rozsudku odporca odvolal, rozhodol s konečnou platnosťou dňa 28. 11. 1996 Krajský súd v Bratislave (sp. zn. 12 Co 259/96) tak, že napadnutý rozsudok súdu I. stupňa zmenil s tým, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľke 8.220,- Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že žiaden z účastníkov nemal právo na náhradu trov konania (viď. príloha č. 15).

Z dôvodu, že štát odkúpil od K. L., otca navrhovateľky časť pozemku v kat. úz. Rača parc. č. 758, bola táto okrem výmery 62 m² vykúpená. Poukazujem na skutočnosť, že dodnes

nebola nikým preukázaná kúpno predajná zmluva podpísaná obidvomi stranami. Predložený dôkaz bol len súdno-znalecký posudok a odporcom vypracovaný návrh Kúpnej zmluvy! 9. 2. 2002 predložil primátor Hl. mesta SR Bratislavy p. M. záznam zo Štátneho notárstva, ako dôkaz vykúpenia pozemkov štátom od V. L. Išlo jednoznačne o falzifikát, nakoľko nemohla V. L. predložiť kúpno predajnú zmluvu zo dňa 15. 5. 1968 so svojim menom, keď pozemok parc. č. 758 patril K. L., ktorý zomrel až 10. 1. 1969 (vid'. príloha č. 16, 17). Tu treba dôrazne upozorniť na fakt, že Krajský súd v Bratislave rozhodol bez toho, že by si skutočný stav na Katastrálnom úrade overil, nakoľko v Pozemkovej knihe pod č. vl. 599 je predmetný pozemok v celosti stále zapísaný na otca navrhovateľky K. L. (vid'. príloha č. 5). Týmto pochybením sudcu Krajského súdu došlo k majetkovej ujme navrhovateľky, pretože jej nebola priznaná náhrada za užívanie tejto časti pozemku v predmetnom období 19. 7. 1991 – 19. 7. 1995 (t. j. 5,- Sk x 247 m² x 4 roky = 4.940,- Sk).

Mestská časť Bratislava – Rača ako odporca tvrdí, že pozemky nevyužíva v celosti 681 m². Tieto tvrdenia sa nezakladajú na pravde, nakoľko pozemky sú rozdelené a užívajú sa (Mestskou časťou Bratislava – Rača a Bytofondom) na komunikácie, parkovisko, budova MÚ Rača, obytný dom Jurkovičova 1, vstupné komunikácie pred obytným domom, parkovisko a kontajnerové stojisko. Vzhľadom k tomu, že odporca protiprávny stav za 10 rokov neodstránil, naopak všetky doterajšie návrhy na náhradu pozemkov napr. zámennou zmluvou, nájomnou zmluvou neakceptoval (ani napriek odporúčaniam Magistrátu, vid'. príloha č. 14) a stavby na predmetných pozemkoch prenajíma, bola navrhovateľka nútená už po druhý raz domáhať sa súdnou cestou vydania bezdôvodného obohatenia avšak za ďalšie aktuálne obdobie.

Dňa 7. 7. 1997 bol navrhovateľkou uplatnený nárok na Okresnom súde Bratislava III, Sadová 2, Bratislava o vydanie bezdôvodného obohatenia za dobu od 20. 7. 1995 do 19. 7. 1997, ktorý bol neskôr rozšírený na dobu do konca roku 2001 (vid'. príloha č. 8, 10).

Prvé pojednávanie bolo na Okresnom súde Bratislava III vytyčené až po niekoľkých telefonických urgenciách, po 3 rokoch od podania návrhu. Navrhovateľku zastupoval JUDr. G., ktorý bol v tom čase ťažko chorý, a preto požiadala o zastupovanie svoju dcéru J. W., i vzhľadom k tomu, že manžel E. P. cestou na jedno súdne pojednávanie náhle zomrel, čo navrhovateľka ťažko znášala. Keďže sudkyňa pojednávanie viedla neodborne, podala J. W.

sťažnosť ministrovi spravodlivosti JUDr. J. Č., aby zjednal nápravu. Ministerstvo písomne prisľúbilo nápravu, avšak sudkyňa vo veci pojednávala len veľmi sporadicky a aj samotné pojednávania viedla nekvalifikovane bez účelu dospieť k meritu veci a rozhodnúť. Opätovne bola J. W. vzniknutú situáciu riešiť na ministerstve, tentokrát sa osobne stretla s riaditeľkou kancelárie ministra spravodlivosti, ktorá prisľúbila, že sa postará, aby sudkyňa chodila na pojednávania pripravená a viedla súdne pojednávania bez prieťahov, na čo predseda Okresného súdu Bratislava III listom uznal prieťahy v konaní (vid'. príloha č. 11, 12, 13). Medzi tým Miestny úrad Rača v spolupráci s Bytofondom Rača a Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavy predali navrhovateľkin pozemok o výmere 42 m² 52 vlastníkom bytov na Jurkovičovej 1 za sumu 1.500,- Sk/m. Vzhľadom k tomu, že na Katastrálnom úrade zapísali týmito 52 kupujúcim byty do osobného vlastníctva spolu s pozemkom bez hodnoverného listu vlastníctva a geometrického plánu, podala E. P. trestné oznámenie na správcu majetku Magistrátu hl. mesta SR p. K. a na riaditeľku Katastra nehnuteľností Okresného úradu Bratislava III.

Navrhovateľka medzi časom zabezpečila vypracovanie geometrických plánov a následne i zápis do Katastra nehnuteľností a rozšírila na pojednávaní dňa 18. 2. 2002 petit návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia na sumu 169.860,- Sk za predaj pozemku a prenájom ostatných pozemkov, a to do konca 2001 (vid'. príloha č. 10).

Sudkyňa na pojednávaní uznala ničím nepodložené tvrdenia odporcu o vykúpení pozemku kúpnu zmluvou zo dňa 15. 5. 1968 bez toho, aby bola táto v riadnej forme predložená, t. j. podpísaná oboma zmluvnými stranami (aj majiteľom pozemku), prípadne aby bol predložený doklad o úhrade kúpnej ceny, či nový list vlastníctva na tento pozemok. Vykonané dokazovanie zo strany sudkyne bolo neúplné, napriek zdĺhavosti konania rozhodla nekvalifikovane. Jej rozhodnutie bolo ovplyvnené predchádzajúcim rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave vo veci a dokonca osočila navrhovateľku z podvodu, že zatajila kúpnu zmluvu (pravdepodobne mala na mysli kúpnu zmluvu, ktorú podľa neznámej notárky uzavrela dňa 15. 5. 1968 V. L., ktorá nebola v tom čase majiteľkou pozemkov). Máme zato, že keby existovala riadna kúpna zmluva určite by si Magistrát hl. mesta SR Bratislavy dal tieto pozemky zapísať do Pozemkovej knihy, čo sa vtedy bez hodnoverných dokladov nedalo: dnes sa to bohužiaľ dá.

Dňa 15. 4. 2002 vyniesla Mgr. P., sudkyňa Okresného súdu Bratislava III rozsudok bez toho dôkazu t. j. listov vlastníctva na predmetné pozemky z Katastrálneho úradu. Sudkyňa rozhodla o tom, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľke 11.408,- Sk s tým, že nárok navrhovateľky na pozemok parc. č. 758 uznala len do roku 1998, keď tieto boli bez jej vedomia odpredané 52 vlastníkom bytov na Jurkovičovej 1. Nárok na náhradu za odpredaj tohto pozemku nemá, lebo k nemu nedisponuje aktívnou legitimáciou. Ako môže disponovať legitimáciou, keď Ing. K. správca majetku Magistrátu hl. mesta SR dal tento pozemok zapísať podvodným spôsobom na LV 52 vlastníkom bytov na Jurkovičovej ul. v Bratislave a Kataster nehnuteľností opäť bez LV, geometrického plánu k pozemku vklad povolil, len na základe akejsi kópie Hospodárskej zmluvy, kde Národný výbor hl. mesta SR odovzdáva OPBH obytné domy do užívania (viď. príloha č. 18).

Sudkyňa v odôvodnení rozsudku „poradila“ navrhovateľke, že sa môže domáhať určenia neplatnosti právneho úkonu prevodu vlastníctva, v dôsledku čoho dôjde ku korekcii právneho stavu v evidencii na katastri nehnuteľnosti. V odseku týkajúcom sa vydania bezdôvodného obohatenia titulom prenájmu priestorov v budove Miestneho úradu Rača (parc. č. 759/1) sudkyňa má za to že, ide o zisky spojené s vlastníctvom budovy a nie s vlastníctvom pozemku, a preto navrhovateľka nemá aktívnu legitimáciu na úspešné uplatňovanie takéhoto nároku (bez pozemku by nemohla existovať budova). Sudkyňa nepriznala navrhovateľke trovy konania, avšak na pojednávaní ani raz neuznala pôvodné listy vlastníctva a za nové listy vlastníctva, zapísané na základe 6 PV digitálnej mapy, a za vydanie geometrických plánov (viď. príloha č. 4) musela navrhovateľka zaplatiť sumu 24.000,- Sk, za kolky na rôznych žiadostiach (napr. sťažnosť na prešetrenie prieťahov) za listy vlastníctva sumu cca 3.000,- Sk. Taktiež i parkovné pred budovou súdu na Nám. SNP stojí 50,- Sk na hodinu. Bývalý právny zástupca JUDr. G. medzi časom zomrel a ani sa nedožil spravodlivého rozhodnutia súdu a priznania trov právneho zastúpenia. Navrhovateľka vlastnou iniciatívou, na vlastné náklady podala dňa 11. 2. 2002 návrh na zápis do katastra nehnuteľností (doložený geometrickými plánmi) a po viacerých urgenciách Katastrálny úrad dňa 30. 11. 2002 rozhodol, avšak už bez 42 m², ktoré majú zapísané vlastníci bytov na Jurkovičovej 1. Z uvedeného vyplýva, že zdlhavým a nekvalifikovaným konaním súdu sa stav právnej neistoty nielenže zhoršuje, ba dokonca dochádza k ujme na majetkových právach navrhovateľky a k vzniku škody. ...

Konaním, resp. nečinnosťou Okresného súdu Bratislava III bolo porušené základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR má každý právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach konštatoval, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu, pričom tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (napr. nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 26/95 z 25. októbra 1995, nález ÚS SR sp. zn. I. ÚS 47/96 z 28. februára 1997, nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 41/97 z 27. októbra 1997, nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 64/97 zo 7. januára 1998, nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 61/1998 zo 14. apríla 1999, nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 33/1999 z 21. apríla 1999, nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 64/1999 z 13. júla 1999, nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 62/1999 zo 14. júla 1999, nález ÚS SR sp. zn. III. 49/01, zo 6. septembra 2001).

Ako konštatoval Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 61/1998 zo 14. apríla 1999, prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je základným ľudským právom a jedným z procesných princípov, ktoré majú garantovať širšie ústavné právo na súdnu a inú právnu ochranu a odstrániť stav právnej neistoty. Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd ďalej uvádza že, primeranosť lehoty, kedy by mala byť vec prerokovaná, nie je presne časovo ohraničená. Okrem súčinnosti účastníkov konania ďalším kritériom pri posudzovaní primeranosti lehoty je zložitosť prerokovanej veci a spôsob, ktorým orgán túto vec prerokováva. Základnými kritériami pre hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95) – vzhľadom na uvedené je na začiatku tohto podnetu spomenuté už právoplatne skončené konanie v tej istej veci, medzi rovnakými účastníkmi, len sa uplatňuje nárok za iné časové obdobie – Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 12 Co 259/96-105 (vid'. príloha č. 15).

Okrem týchto troch základných kritérií posudzovania prieťahov v konaní, t. j. právna a faktická zložitosť veci, správanie sa účastníka konania a postup štátneho orgánu, ústavný súd vo svojej judikatúre zohľadňuje aj judikatúru štrasburských orgánov (pozri napr. sp. zn.

II. ÚS 33/1999, sp. zn. II. ÚS 64/1999). Podľa tejto judikatúry v špecifických prípadoch pri posudzovaní doby konania pred štátnymi orgánmi treba brať do úvahy aj samotný predmet konania, t. j. čo je pre účastníka konania v tomto konaní v stávke – „at stake“ [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 31. marca 1987, X. v. France, rozsudok ESLP z 20. marca 1989, Bock v. Germany, rozsudok ESLP z 31. marca 1992, X. v. France, rozsudok ESLP z 26. apríla 1994, Vallée v. France, rozsudok ESLP z 8. februára 1996, A. and others v. Denmark a i.]

Správanie účastníka konania môže orgán verejnej správy zbaviť zodpovednosti za prieťahy v konaní, len vtedy, ak dôsledkom správania účastníka je spomalenie postupu konania. Pasívne správanie účastníka, jeho spoľahnutie sa na správnosť postupu orgánu verejnej správy nie je okolnosťou, ktorou možno ospravedlniť nečinnosť alebo neprimerane zdĺhavý postup. Okrem toho prieťahy v konaní, ktoré možno pripísať správaniu účastníka konania, nevylučujú zodpovednosť štátu za to, že o právach účastníka konania sa rozhoduje dlhšie, ako je primerané podľa povahy veci, ak ide o zbytočný prieťah zapríčinený nečinnosťou orgánu verejnej správy. Navrhovateľka však svojim aktívnym konaním nezapríčiňovala spomalený postup súdu, ale práve naopak v jej záujme bolo dospieť v čo najkratšom čase k právoplatnému rozhodnutiu v merite veci.

Správanie štátneho orgánu, ktoré zapríčiňuje zbytočný prieťah, sa obvykle prejavuje nečinnosťou orgánu s právomocou konať o veci. Pre splnenie účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je však právne významné akékoľvek správanie štátneho orgánu. To znamená, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva podľa čl. 48 ods. 2, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadne tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (II. ÚS 33/1999). ...

Podľa čl. 127 ods. 1 poslednej vety Ústavy Slovenskej republiky Ústavný súd Slovenskej republiky je oprávnený a povinný chrániť základné práva a slobody, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Na to nadväzuje zákonná úprava podľa § 49 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

Okresný súd Bratislava III v konaní sp. zn. 6 C 156/97 porušil právo navrhovateľky, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, ktoré je zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

V tejto konkrétnej veci doposiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté a to aj napriek že, rovnaká sporná vec – vydanie bezdôvodného obohatenia už raz bola právoplatne rozhodnutá (KS Bratislava sp. zn. 12 Co 259/96-105, vid'. príloha č. 15), ide o neprimerane zdĺhavé konanie a zbytočné prietahy súdu, ktoré neprispeli vyriešeniu sporu, k spokojnosti ani jednej zo strán, nakoľko sa obe voči Rozsudku Okresného súdu Bratislava III. sp. zn. 6 C 156/97 odvolali (vid'. príloha č. 2, 3), čo svedčí o nezvládnutí celého procesu vyúsťujúceho do nekvalifikovaného rozhodnutia. Týmto sa neodstránil stav právnej neistoty navrhovateľky, čo by malo byť účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu, pričom priznanie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo. Právna zložitost' sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, veľkými časovými odstupmi pri procesných úkonoch, nedokonalým poznaním obsahu samotnej podstaty veci, neodborným využitím času určeného na pojednávanie a nariaďovaním dokazovania bez náležitého zistenia procesne významných skutočností pre toto dokazovanie. Sudkyňa nevedla konanie takým spôsobom, aby mohla vo veci samej v časove kratšom období kvalifikovane rozhodnúť, čím by sa v skoršom termíne odstránila právna neistota navrhovateľky, ktorá je do dnešného dňa zo strany odporcu poškodzovaná vo svojich právach, čo vzhľadom k jej veku a okolnostiam daného prípadu neprispieva k právnej istote (stačilo si vyžiadať aktuálne listy vlastníctva z katastra nehmuteľností, bez súhlasu a vysporiadania s navrhovateľkou bola počas súdneho konania prevedená časť jej pozemkov na 52 vlastníkov bytov atď.). Z dôvodu niekoľkoročného trvania súdneho konania spôsobeného neodôvodnenými prietahmi sudkyne OS Bratislava III, i vzhľadom na všetky okolnosti tejto konkrétnej právnej veci a na vyššie uvedené skutočnosti si navrhovateľka súčasne uplatňuje i priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 500.000,- Sk (konanie trvá viac ako päť rokov, navrhovateľka prišla o svoje vlastníctvo k pozemku, vid'. príloha č. 6: LV č. 4778). ...

Prvostupňový Okresný súd Bratislava III rozhodol v merite veci dňa 15. 4. 2002, v priebehu mesiaca júna 2002 bol rozsudok doručený a dňa 27. 6. 2002 bolo podané odvolanie (vid'. príloha č. 1, 2). Výzvou zo dňa 28. 10. 2002, ktorá bola doručená navrhovateľke 10. 12. 2002 súd žiadal o písomné vyjadrenie k odvolaniu odporcu (vid'. príloha č. 3, pričom i navrhovateľka napadla rozhodnutie odvolaním, ktoré riadne odôvodnila, zároveň jej sudkyňa vyrúbila súdny poplatok vo výške 7.977,- Sk). Toho času je spis stále na Okresnom súde Bratislava III a nebol postúpený na Krajský súd v Bratislave. “

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka požiadala, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol takto:

„Okresný súd Bratislava III v konaní sp. zn. 6 C 156/97 porušil právo sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, ktoré je zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Sťažovateľke sa priznáva finančné zadostučinenie vo výške 500.000,- Sk v súlade s čl. 127. ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

Právnej zástupkyňi sťažovateľky sa priznávajú trovy právneho zastúpenia vo výške 8.000,- Sk (2 x á 3.900,- Sk + 2 x RP á 100,- Sk podľa § 13 ods. 8 vyhl. 163/2002 Z. z.), ktoré žiadame zaslať na jej účet...“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a po zistení, že spĺňa všetky zákonom predpísané náležitosti a neexistujú dôvody na jej odmietnutie, ju podľa § 25 ods. 3 citovaného zákona 28. marca 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa k prijatej sťažnosti sťažovateľky vyjadril aj predseda Okresného súdu Bratislava III listom sp. zn. Spr. 3083/03 zo 7. júla 2003, v ktorom uviedol:

„Uvedenú vec prejednáva a rozhoduje sudkyňa Mgr. I. P., ktorá vo veci konala prakticky bez výraznejších zdržaní, (prieťah bol konštatovaný na č. l. 227), okrem obdobia

od doručenia podania zástupcu navrhovateľky súdu dňa 19. 10. 1998 (č. l. 35), do dňa 5. 10. 2000, kedy sudkyňa nariadila pojednávanie na deň 9. 11. 2000 (č. l. 42), v zásade to dávam do súvislosti s viac ako 500 nevybavenými vecami v oddelení sudkyne. Ku dňu 30. 6. 2003 predstavoval tento stav 576 vecí.

Sudkyňa Mgr. I. P. je erudovaná sudkyňa, avšak počet nevybavených vecí v oddelení každého sudcu občianskoprávneho úseku Okresného súdu Bratislava III – priemerne okolo 450 vecí – je vážnou prekážkou systematickej práce s nimi, a preto potom dochádza k takým obdobiam nečinnosti v tejto veci.“

Kedže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd vo veci sťažovateľky konal a rozhodol bez jeho nariadenia.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd v prípadoch sťažností namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje svoju stabilnú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným súdnym rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so

svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

S použitím uvedených kritérií ústavný súd preskúmal doterajšie konanie pred Okresným súdom Bratislava III vedené pod sp. zn. 6 C 156/97 a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právu a faktickú zložitosť veci, zo sťažnosti sťažovateľky, ako aj z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že v konaní sp. zn. 6 C 156/97 pred Okresným súdom Bratislava III ide o jej návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia mestskou časťou Bratislava – Rača. Vec nie je právne zložitá (§ 451 a nasl. Občianskeho zákonníka) a podporovaná stabilizovanou judikatúrou súdov, hoci jej faktickú zložitosť vzhľadom na okolnosti prípadu nemožno vylúčiť. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že faktická zložitosť veci spočíva jednak v určení a presnej identifikácii nehnuteľností (pozemkov), bezdôvodným užívaním ktorých podľa sťažovateľky dochádzalo k bezdôvodnému obohacovaniu odporcu, resp. v určení, kto je ich priamym a aktuálnym užívateľom. Ústavný súd však zobral do úvahy, že v obdobnej veci sťažovateľky Obvodný súd Bratislava 3 (v súčasnosti Okresný súd Bratislava III) už rozhodol predtým (8 C 155/93) a že rozsah skutočností, ktoré je potrebné preukázať dokazovaním, neprekračuje rámec obvyklý pre takýto typ konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto uzavrel, že pred Okresným súdom Bratislava III prebieha konanie sp. zn. 6 C 156/97 vo veci, ktorá nie je ani právne a ani fakticky mimoriadne zložitá (pričom o podobnej veci tej istej sťažovateľky už súd rozhodol predtým), takže pri sústredenom a plynulom postupe konajúceho sudcu ju bolo možné rozhodnúť v primeranej lehote a za rešpektovania základných práv účastníkov konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania (v pozícii navrhovateľky) pred Okresným súdom Bratislava III, toto bolo po celú dobu jeho konania aktívne a súčinnosťné a neprispelo k predĺženiu doby konania. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že sťažovateľka sa zúčastnila buď osobne, alebo prostredníctvom svojho právneho zástupcu (zástupkyne) každého z nariadených deviatich pojednávaní, reagovala bez zbytočného odkladu na žiadosti súdu o dodanie podkladov nevyhnutných na jeho rozhodnutie a svojimi sťažnosťami adresovanými Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ktoré boli postúpené Okresnému súdu Bratislava III) sa domáhala odstránenia zbytočných prietáhov v konaní o svojej veci. Napriek tomu, že sťažovateľka na pojednávaní 18. februára 2002 rozšírila svoj návrh, jeho rozšírenie sa týkalo len výšky požadovanej sumy bezdôvodného obohatenia a nemalo preto žiaden dopad na ďalší procesný postup súdu v jej veci (a tým aj eventuálne na predĺženie doby jeho konania).

3. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval zbytočné prietahy v konaní, bol postup samotného Okresného súdu Bratislava III. Ústavný súd predovšetkým zobral do úvahy, že konanie vo veci sp. zn. 6 C 156/97 začalo 7. júla 1997, pričom ani do apríla 2003 ešte nebolo rozhodnuté o celom návrhu sťažovateľky. Napriek tomu, že Okresný súd Bratislava III 9. apríla 2002 vo veci rozhodol, po podaní odvolania účastníkmi konania (25., resp. 28. júna 2002) Krajský súd v Bratislave mu 30. apríla 2003 spis vrátil (9 Co 81/03) „ako predčasne predložený, pretože súd prvého stupňa nerozhodol o celom predmete konania“, v dôsledku čoho je súd prvého stupňa povinný „rozhodnúť dopĺňacím rozsudkom“ o celom návrhu sťažovateľky a až po odstránení týchto nedostatkov opätovne vrátiť spis odvolaciemu súdu. V okolnostiach prípadu potom ústavný súd zistil, že k zbytočným prietahom v konaní došlo od 19. októbra 1998 do 9. novembra 2000, keď Okresný súd Bratislava III vo veci nekonal vôbec, hoci jeho postupu nebránila žiadna zákonná prekážka. Ďalší zbytočný prietah ústavný súd zistil od 16. februára 1998 do 21. júla 1998 a od 11. februára 2000 do 15. mája 2001 (celkom 10 mesiacov). Aj po vynesení rozsudku súdu 15. apríla 2002 ústavný súd zistil ďalší zbytočný prietah od júla 2002 do marca 2003 (8 mesiacov), keďže túto dobu Okresný súd Bratislava III potreboval na postúpenie veci odvolaciemu súdu. Počas tejto lehoty (29. januára 2003) bol Okresný súd Bratislava III nútený zrušiť svoje uznesenie zo 16. októbra 2002, ktorým navrhovateľke

uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, „hoci navrhovateľka bola uznesením súdu zo dňa 9. 11. 2000 od platenia súdnych poplatkov v predmetom konaní oslobodená“.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zistil, že v konaní sp. zn. 6 C 156/97, ktoré začalo na návrh navrhovateľky ešte 7. júla 1997, Okresný súd Bratislava III minimálne 43 mesiacov nekonal z dôvodov, ktoré nemôžu ísť na vrub sťažovateľky. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že argumentácia predsedu Okresného súdu Bratislava III, ktorý nekonanie súdu zdôvodňoval vysokým počtom nevybavených vecí u zákonnej sudkyne, nie je dôvodom, ktorý by bránil posúdeniu doby takéhoto nekonania ako zbytočných prietáhov v konaní. Berúc do úvahy povahu a zložitosť veci prejednávanej v konaní pred Okresným súdom Bratislava III sp. zn. 6 C 156/97, postup účastníčky konania (sťažovateľky pred ústavným súdom), ako aj postup súdu ústavný súd dospel k záveru, že v ňom došlo k zbytočným prietahom v rozsahu minimálne 43 mesiacov, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

1. Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 6 C 156/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov. V dôsledku toho sa tiež zaoberal aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy. Uvedené ustanovenie uvádza: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk, výšku ktorého zdôvodnila takto: „*Sudkyňa nevedla konanie takým spôsobom, aby mohla vo veci samej v časove kratšom období kvalifikovane rozhodnúť, čím by sa v skoršom termíne odstránila právna neistota navrhovateľky, ktorá je do dnešného dňa zo strany odporcu poškodzovaná vo svojich právach, čo vzhľadom k jej veku a okolnostiam daného prípadu neprispieva k právnej istote...*“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

V dôsledku toho (a aj vzhľadom na dobu nečinnosti) považoval preto za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľke v dôsledku toho vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania Okresného súdu Bratislava III poznačenú zbytočnými priet'ahmi (nečinnosťou) vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 156/97 a berúc tiež do úvahy skutočnosť, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinila, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu rozhodol, že sumu 40 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

2. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli právnej zástupkyni sťažovateľky advokátke JUDr. R. B., ktoré vyčíslil sumou 8 800,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811,-- Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270,-- Sk a 130,-- Sk režijný paušál.

Trovy konania je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2003